

УДК 378.4(477.43/44)КПДУУ(09)

В. Р. Адамський

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

СВЯТО ВІДКРИТТЯ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ: НЕВІДОМІ СТОРІНКИ

У статті аналізується комплекс документальних джерел, який вперше вводиться до наукового обігу і висвітлює різні аспекти проблеми, пов'язаної з урочистим відкриттям Кам'янець-Подільського державного українського університету. Особливу цінність у цьому контексті становить привітання професорсько-викладацької корпорації та студентства вищого навчального закладу Міністром народної освіти й мистецтва М.П. Василенком. Певний пізнавальний інтерес становлять вітальні адреси від колективу Київської духовної академії та Подільського духовенства. Окрему увагу зосереджено на поодиноких елементах святкової програми, які ще не стали предметом спеціальних студій вітчизняних науковців.

Ключові слова: Кам'янець-Подільський державний український університет, вітальна адреса, ректор, свято, шановні гості.

Практична реалізація ідеї щодо заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету увінчалася успіхом 17 серпня 1918 р., коли гетьман П. Скоропадський підписав спеціальний закон. Відразу ж по цьому розпочалася підготовча робота за участі різних інституцій та посадових осіб з улаштування урочистостей з нагоди відкриття вищого навчального закладу на Поділлі.

Цей аспект проблеми становлення національної вищої школи неодноразово потрапляв у поле зору дослідників [1-3]. Найбільш повно та ґрунтовно переддень свята, власне 22 жовтня 1918 р. у культурно-освітньому житті м. Кам'янець-Подільського та наступний за ним день, що також був позначений низкою святкових заходів, проаналізовано О.М. Завальнюком. Йдеться про комплексні розробки, які не лише містять унікальну фактографічну інформацію, але й якісно вирізняються виваженими оціночними судженнями [4-6]. Крім того, у 2008 р. професор опублікував спеціальне науково-документальне видання, яке на рівні дослідницької практики та підбором документальних джерел цілісно та системно віддзеркалює різноманітні сюжети святкових урочистостей [7].

Однак заявлена тема, з огляду на знаковість події, все ж таки не є вичерпною. Відтак у пропонованій розвідці ми спробуємо доповнити палітру святково-

вого дня новими фактами, зафіксованими у документах, що не стали ще предметом окремого аналізу, але наразі містять у собі цінні пласти гуманітарного знання про величну подію в житті Подільського краю та усієї України.

Отже, свято урочистого відкриття Кам'янець-Подільського державного українського університету відбулося 22 жовтня 1918 р. Цього дня у відповідності до розробленої задалегідь програми кожен із організаторів дійства брав безпосередню участь у запланованих заходах, аби праця усіх разом, об'єднана єдиним задумом, надовго запам'яталася місцевим жителям та гостям міста. Реалізація програми розпочалася о 6 год. 45 хв., коли до Кам'янця-Подільського прибув потяг із високими гостями з Києва [7, с.80].

На дванадцяту годину дня біля приміщення міської думи зібралися учні усіх місцевих шкіл, звідкіля разом із своїми учителями під звуки власних оркестрів рушили у напрямку до університету. Їх зустрічали товариш міністра народної освіти П.І. Холодний та ректор вищого навчального закладу І.І. Огієнко. Вони вислуховували їхні вітання і, в свою чергу, зверталися до присутніх з невеликими промовами, вказуючи на ту велику роль, яку доведеться їм відіграти у розвитку української культури. Зокрема, часопис «Подольская мысль» так зафіксував це у своєму повідомленні: «Учитесь, дорогие дети и не забывайте, что вы – те корни, из которых вырастет великая Украина. Любите и уважайте тот народ, к которому вы принадлежите» [8].

Далі святкування перемістилися безпосередньо до університетського корпусу. Після закінчення молебню начальник гетьманського штабу генеральний хорунжий Лівов зачитав грамоту П. Скоропадського, після чого звернувся до присутніх із вітальною промовою. З документальних джерел, які залишили свідки тих подій, ми уже мали можливість дізнатися, яке враження вона справила на присутніх. Найбільш категорично з цього приводу висловився представник Українського національного союзу М. Шаповал, наголосивши на цілковитому незнанні гетьманським уповноваженим української мови [9]. Сьогодні цей фрагмент урочистостей ми можемо доповнити зверненням самого генерала Лівова у тій формі (і змістовно, і орфографічно), як її передала газета «Подольская мысль»: «Ясновельможный Пан Гетьман наказав мені и пану полковнику Сахно Устимовичу від імени Його Світлости вітати Вас, Вельможный пан ректор, вас панове професори і вас, панове студенти з великим святом відкриття у старинному місті Кам'янці-Подільськiм Державного університету. Не треба казати я не освіть, особливо виша его велике значіння для народа, котрий бажає життем своїм власним державним життям.

Тим що ясна всє тє также покладає вілику надію, що Кам'янецький Університет дійсно з'явиться винцом народної освіти ясне промишля котрою засіє по землі Подільським і на всю Україну. Нехай же Бог благословит вашу працю на користь щастя і славу нашої неньки України» [10].

У відповідь І.І. Огієнко зацентував увагу на тому, що пан гетьман надто відповідально сприйняв інтереси університету, надаючи йому не лише культурного, але й політичного значення. Він запевнив присутніх, що заповіти П. Скоропадського щодо плекання інтелігенції на Україні будуть свято виконані, наголосивши при цьому, що й у подальшому академічна спільнота звертатиметься до нього у повній впевненості в його сприянні вищому навчальному закладу.

Регіональна преса залишила лапідарні свідчення й щодо промов на святі єпископів Подільського та Брацлавського Пимена та єпископа Уманського Димитрія, котрий представляв митрополита Антонія. Перший, зокрема, наголосив: «Взошло солнце просвещения над нашим краем. В этот великий день правят службы Божьи во всех церквах. Молитвы хлынули к престолу Всевышнего. Пусть высшая наука, чистая ключевая вода, питает всю Украину.

Расти на славу Подолии и молодой Украины. Благословляю святой иконой Архангела Михаила. Слава Министру народного просвещения. Слава профессорам и всем трудившимся над созданием Университета» [11].

У свою чергу епископ Димитрій, звертаючись до присутніх, промовив: «Божье благословенне призываю на вас. В великий день открытия Университета преподношу Вам дар Святую Библию Острожскую 1581 г. Это первая Библия, напечатанная в первой типографии. Пусть поможет она найти истинный, праведный путь» [11].

Далі у супроводі бурхливих овацій до кафедри підійшов ректор І.І. Огієнко. Його промова уже публікувалася дослідниками питання [7, с.89-90]. Однак у контексті нашого повідомлення передамо її зміст у редакції, надрукованому часописом «Подольская мысль». «В сегодняшний день великого праздника, мне бы хотелось от души сказать очень многое, и все что не скажу я передам на лекции студентам.

Сбылись мечты украинского народа. Долго ждали они высшей науки и только благодаря революции добились ее. На Украине наблюдается диво: когда кругом все уничтожается, все обнищало, у нас идет процесс созидания. За последний год у нас открылось более 200 гимназий, школ и этим мы можем похвастать. Наш Университет имеет надежду стать типом новой школы, на подобие Американских и Лондонских университетов, где совмещаются общие и специальные науки. Люди, забыв духовную сторону жизни, ушли в материализм и я счастлив тем, что с гордостью могу заявить об открытии при нашем Университете богословского факультета. Только, что получена телеграмма о том, что министром народного просвещения утвержден богословский факультет, на который завтра объявляю открытым прием прошений.

Революция выдвинула национальные вопросы, но не все нации могли добиться открытия национальной высшей школы. Честь и хвала нашему Университету, который не забыл интересы других национальностей и открыл кафедры польской и еврейской литературы. (Аплодисменты).

При Университете будут учреждены стипендии для детей крестьян, которые придут от сохи к нам в Университет и я первый отказываюсь от своего ректорского жалованья за целый год в фонд стипендии моего имени.

В этот великий день я не могу забыть тех, которые помогли мне в создании нашего университета. Очень много сделала демократическая дума, которая ассигновала для университета один миллион и 72 тысячи руб., 100 десятин лучшей земли. (Аплодисменты).

Губернское земство ассигновало один миллион и часть денег уже выплатило.

Каменецкое уездное земство ассигновало 250000 руб. на пять лет. Слава и университетской комиссии, которая затратила много труда и энергии на святое дело.

Просвита всегда болела душой за народ и на мой отклик сейчас же отозвалась.

В этот великий час я не могу не упомянуть имен тех великих учителей, Драгоманова, Грушевского и др., которые много труда положили в борьбе за возрождение родной Украины. (Аплодисменты).

Вечная память безвременно погибшему Ив. Стешенко (хор поет – «Вечная пам'ять»).

Слава учителям Галичанам, которые за кордоном боролись за процветание Украины! Слава! Слава! Слава! (Все аплодируют стоя. Хор поет Гимн) [11].

Коментуючи ці слова, редакція від себе зазначала: «Словами, шедшими от полноты сердца, горячо любящего родину, родную культуру и просвещение говорил талантливый оратор. Речь его часто прерывалась дружными аплодисментами» [11].

Після промови І.І. Огієнка почались вітання від громадських та науково-освітніх інституцій. Як ми уже наголошували, завдяки творчим пошукам профе-

сора О.М. Завальнюка вони сьогодні опубліковані, а відтак доступні для аналізу широкому читацькому загалу [7]. Однак оскільки вітальних адрес та телеграм надійшло неймовірно багато, то, звісно, оприлюднити їх усіх під час урочистого засідання можливості не було. Сьогодні ми маємо змогу ознайомити зацікавленого читача з новими текстами, які нам вдалося відшукати у архівних зібраннях та в місцевій пресі, а також із вітальними виступами поважних гостей.

Отже, від Львівського університету виступив професор Ф. Колесса: «Мне выпала великая честь приветствовать не только Каменецкий Университет, но и всю Украину. Мы долгие годы боролись у нас в Галиции за свою культуру, за свою высшую школу, и теперь мы будем вместе, рука об руку, бороться за процветание национальной культуры.

Я уверен в том, что Каменецкому Университету придется сыграть видную роль, благодаря географическому положению его между Киевом и Львовом.

Пусть этот маленький огонек просвещения разгорится в великий костер и пусть освещает он всю Украину далеко за пределы Галиции». (Гучні оплески. Хор співає: «Vivat academia»).

Від імені Українського національного союзу виступив М. Шаповал: «Сотни лет украинский народ был в неволе, но могучая волна народного движения, ударившись о скалы деспотизма, освободила украинский народ от рабства.

Народ, который первый провозгласил – земля и воля, и национ.-персональная автономия, никто не смеет поработать!

Кто посмеет посягнуть на великую Украину, на ее культуру, высшую школу – обломки этих стен задавят поработителей... Слава, вольному свободлюбивому украинскому народу! Слава!» (Хор співає національний гімн).

Представник від Чорноморщини: «Високо достойні збори! В страшний час, коли на Україну зо всіх боків наступають чорні хмари, коли над суверенністю Української Держави висить Дамоклів меч, коли в столиці України знову готова пролитись кров найкращих борців за волю українського народу, – в цей судний час української історії щасливе Поділля, а з ним увесь культурний світ переживає величне врочисте свято перемоги світла європейської науки і культури над Російською азіатщиною, святкує величний момент закріплення позицій молоді Української Держави на руїнах старої тюрми народів.

Кам'янецька фортеця Української Науки і Культури, що нині будується, може бути запорукою в тому, що віра і мрія Чорноморщини стане в найближчому часі життєвим фактом.

Нехай же вічно живе Кам'янець-Подільський Університет в Українській, ні від кого не залежній Народній республіці.

Слава піонерам будівництва Кам'янецького Університету!

Слава його професурі і молодому студентству».

Професор М. Швець: «В те часы, когда затяжная война с ужасной разрушительной силой уничтожает культурные ценности, на нашей земле рождается великий очаг культуры – украинский университет.

Украинский народ завоевал себе право быть в союзе всех культурных народов. Своим разумом он понял, что для трудового народа война это величайшее бедствие, а потому, прекратив войну, он приступил к мирной созидательной работе.

Пусть университет воспитает в своих питомцах великую любовь к трудовому селянству.

Слава украинскому народу! Слава университету!» (Оплески).

Крім того, з вітальними промовами виступили: представник партії соціалістів-революціонерів Н. Григорієв; від центрального комітету соціаліс-

тив-федералістів П. Зайцев; від соціалістів-самостійників Андрушко; від галицького студентства; від центрального комітету єврейської культурної ліги, колишній міністр з єврейських справ Зільберфарб; колишній міністр освіти В. Прокопович; професор Л. Білецький; ректор Київського державного українського університету І. Ганицький; представник Дніпровського союзу; від губерньського та повітових земств; від міської думи; від товариства Подільських лікарів; від Кам'янець-Подільських юристів; від єврейської общини та інших громадських організацій [12].

Також вартими уваги є певні зразки вітальних телеграм, які надійшли до вищого навчального закладу. Сьогодні ми доповнюємо палітру вітань новими текстами від провідних науково-освітніх установ та непересічних особистостей. З-поміж них вітальна адреса від академічної спільноти Київської духовної академії, яка безпосередньо була причетна до питання відкриття в структурі Кам'янець-Подільського державного українського університету богословського факультету. «Киевская академия столь долгое время несущая труд по распространению на родине высшего знания, искренно радуется учреждению нового светоча Украинской культуры, и в день открытия Каменец-Подольского Университета шлет ему свой привет и пожелания развития и процветания. Академия полна надежд, что в Новом Университете утвердится готовность беззаветно служить высшим запросам родной страны с ее богатою и прекрасною природою, великим историческим прошлым и обилением естественных богатств.

Академия чувствует себя связанною с Новым Университетом и особыми отношениями. Когда в соответствии с пожеланиями общества, решено было учредить при Каменец-Подольском Университете богословский факультет, Академия, радуясь новому труженику в деле разработки богословской науки и признавая, что учреждение богословских факультетов содействует полноте и законности того круга знания, которому должна удовлетворять высшая школа, как *universitas scientiarum* по просьбе Министерства приняла на себя труд научного конструирования богословского факультета и распределения на нем предметов преподавания. Что выработала Академия путем длительного научно-педагогического опыта, то с великою радостью верила она своему собрату по разработке богословского ведения.

Культуру України Академія не може представити вне зв'язи с вірою православногo народу, коєй Академія служит уже четвертое столетіє. Да возьмет же и крепко держит Новый Университет високоподнятым национально-православное знаніє. И пусть благопожелания Киевской Академии, этой Матери многих школ и на Украине и по всей Руси, сопутствуют самой юной высшей школе Украины, и да станет Новый Университет истинною *alma mater* для своих питомцев.

Ректор Киевской Духовной Академии Василий Епископ Каневский» [13].

Вітальна адреса від Кам'янець-Подільської колеґії присяжної адвокатури: «В день величнoгo свята місцева колеґія Присяжної Адвокатури шле Вам своє гаряче привітання.

Хай цей, самий цінний здобуток нашoгo міста – Кам'янець-Подільський Державний Український Університет – буде, для широких народніх мас землі Української, богатим розсадником науки, мистецтва та правoпoзнання.

Хай творча робота Університету, влітаючи доpoґи перли свідомости в урядoве життя своєї батьківщини помагатиме до її процвітання, і бутиме кулком об'єднуючим українське громадянство з громадянством західньoєвропейської культури.

Хай на зoрі молодого життя це oґнище духовного світу сіє могутнє проміння правди та справедливости.

Вас, високоповажний Пане Ректоре, і Вас, високоповажні панове Професори, вітаємо від щирого серця й бажаємо Вам величезної сили у вашій відповідальній праці» [14].

Загальновідомо, що в силу суспільно-політичних обставин на святі відкриття Кам'янець-Подільського державного українського університету не мав можливості бути присутнім міністр народної освіти й мистецтва М.П. Василенко. Міністерство представляв товариш міністра П.І. Холодний. Виступ останнього на святі та висловлена ним подяка організаторам урочистостей, завдяки творчим пошукам О.М. Завальнюка, на сьогодні відомі читачам [7, с.84-85, 94-95]. Однак, аналізуючи знакову подію в житті Української держави, пов'язану з відкриттям на західних теренах держави вищого навчального закладу, все ж таки закрадалась думка: невже реакція міністра обмежилася лише делегуванням на свято свого заступника? Сьогодні ми ствердно можемо констатувати, що ні. Нижче ми подаємо зміст листа, який М.П. Василенко спрямував до університету за власним підписом: «Вельмишановний Іване Івановичу.

Я все мріяв, що мені доведеться скористуватися Вашим запрошенням і приїхати до Кам'янця на велике національне свято – відкриття другого українського державного Університету. Але сучасні події стали на перешкоді, і я, на мій превеликий жаль, не можу виїхати з Києва.

Од імени міністерства освіти та мистецтва Подільський Університет буде вітати П.І. Холодний. Вас же я прошу скласти університетові привітання од мене особисто.

З великою радістю вітаю я нове вогнище української національної культури. Я певен в тому, що Подільському Університету прийдеться скоро відігравати значну роль в українському національному культурному житті. Кам'янець – сусід Черновиць і стоїть на перепутті між Львовом та Києвом...

Мало того. На долю Подільського Університету випадає велика і релігійна задача. Він перший Університет на сході, який буде мати в своєму складі і православний богословський факультет. Він почне нову течію в нашому богословському вихованні і закладе нові шляхи для зближення світської і духовної науки.

Подільський Університет виріс завдяки місцевому суспільству, місцевим самоврядуванням, городському і земському. Він тісно зв'язан з місцевістю. Це діє і буде давати йому силу, як культурному вогнищу, яке своєю науковою працею буде відкликатись на те, чого потребує і вимагає життя. Після великої страшної війни почнуться великі мирні події, після руїни почнеться велика будівнича праця, коли треба буде освідчених людей, треба інтелігенції. Україна, слава Богу, готується до цього. Такі завдання стоять і перед професорами і студентами Подільського Університету. Та енергія, з якою організувався Подільський Університет, те спочуття, яке він зустрів у всіх місцевих колах, і в українському уряді дає можливість мені не тільки побажати, а рішуче висловити свою думку і надію на велику і світлу будучинь Подільського Університету.

Vivat, crescat, floreat Alma Mater Podoiensis.

В цей день відкриття Подільського Університету не можу, вельмишановний Іване Івановичу, не висловити Вам глибокої благодарности за все те, що Ви зробили для Подільського Університета. Завдяки Вашої енергії, завдяки Вашої кипучої праці і віри в те діло, за яке Ви взялись, Подільський Університет міг в такі короткі часи із мрії стать дійсністю. Цього Вам не забуде історія, цього Вам не забуде Поділля. За це велика Вам подяка і од мене, бувшого Міністра Народної Освіти.

З великою пошаною до Вас Мик. Василенко» [15].

Відгуки на організоване свято залишили як цілі колективи, так і окремі особистості. Так, редакція «Подольской мысли» таким чином охарактеризувала святкові урочистості: «Был великий день в жизни истинных украинцев и всех истинно-любящих свободу.

Открытие украинского Университета.

Народный язык, целыми десятилетиями не имевший возможности увидеть свет Божий, язык, который попирали варварские законы романовских времен, украинское слово, за одно произношение которого человек брался на позорение, преследовался, гнил в тюрьмах и в тайгах сибирских, наконец, громко звучит на своей родной земле и может занять подобающее ему место.

И с высоты университетской кафедры украинское слово будет торжественно звучать и принести украинскому народу знание и свет. Самоотверженные борцы из рядов украинской «спилки» в течение долгих лет на своем родном украинском языке будили свой народ от многолетнего сна, звали его к борьбе с общим для всех народов России врагом – самодержавием.

Они понимали, что только в общей борьбе, рука об руку с пролетариатом всей России, украинский народ будет в состоянии разорвать свои вековые цепи и, равный среди равных, пойти по пути возрождения к светлому царству социализма.

Грянул гром народного негодования, пошатнулись устои поработителей – и пышным цветом расцвела свобода для всех народов России, и для украинцев. Как тепло встречали мы желто-голубые знамена, свободно развивающиеся в недавно крепостной России.

Ибо мы видели в них символ свободы для всех, ибо они говорили нам, что освобожден раб рабов.

И раб вчера, украинский народ, сегодня начал широко проявлять зарытые в глубине души своей культурные богатства, начал жить своей самостоятельной жизнью.

Культурное народное богатство не могло убить ни тюрьмы, ни виселицы. Вырвавшись из душного подполья на свежий воздух, согретый братским отношением всех народов России, украинец расправил свои члены и выпрямился во весь свой богатырский рост.

Вся Украина покрылась украинскими просветительными обществами.

Национальная жизнь забила ключом. Нужно верить, что здоровый народный инстинкт выведет украинский народ на верный путь строительства своей национальной жизни. Нужно верить, что болезненные ростки национализма, которые так больно бьют по народному счастью, не найдут благодатной почвы для своего размножения, и, зачехнув до своего внедрения в народное тело, отойдут в область предания вместе со всеми ненормальностями российской революции.

И все, сделанное в области развития национальной культуры, будет дорогим даром для будущего здорового развития народных сил.

Еще тускло светит огонек в украинской избе, еще черные стаи не рассеялись над измученной столетиями Украины, еще очень близко нависают над головой свинцовые тучи и напоминают старые времена, которые уже так хотелось бы вырвать из жизни.

Еще не сам народ творит свою судьбу, но все же, ближе, чем когда то светлое солнышко.

Закрытое тучами, оно пробивается, и уж виден рассвет» [16].

Теплі слова за надмірну увагу до присутніх на святі гостей публічно висловив О. Саліковський: «Залишаючи рідний Кам'янець, щоб повернутись до Києва, до звичайної праці, я від себе особисто й від багатьох представників українського громадянства, що завітали на врочисте свято Поділля, висловлюю найширшу подяку всім організаторам свята з високоповажним п. ректором І.І. Огієнком на чолі. Вони виявили таку надзвичайну гостинність, таке передбачення всіх наших потреб і навіть дрібниць, що ми весь час почували себе як у своїй рідній хаті.

Усе це, разом з величезним вражінням, яке зробив на всіх нас самий акт відкриття державного українського університету, що відбувся в атмосфері високого громадського підйому, безумовно зостанеться у нас однею з найкращих згадок життя.

О. Саліковський.

23 жовтня 1918 р.

Кам'янець-Подільський» [17].

Власний підсумок святу урочистого відкриття вищого навчального закладу на Поділлі зробив й ректор І.І. Огієнко. Це відбулося на засіданні університетської комісії, що засідала 25 жовтня 1918 р. за участі Ю.Й. Сіцінського, О.П. Шультінського, О.М. Пашенко, К.Г. Солухи, доктора С. Бика, Сідлецького, Я. Гольденберга, П. Виржиківського, Е. Папенгута, Чирського, Урсула, П.М. Бучинського, Міранського та О. Прусевича. Відкриваючи засідання, І.І. Огієнко звернувся до комісії з наступними словами: «Г.г. члены комиссии! В первом заседании университетской комиссии после открытия у-та, я хочу поблагодарить Вас за ту работу, которую вы все несли столько месяцев и в результате которой мы имеем университет. Тот, кто работает, часто сам не замечает величины и значения сделанной им работы. Приветствовала у-т в день открытия вся Украина. В частности, многие приветствовали меня, называя фундаментом у-та. С этим я не могу согласиться. В деле открытия у-та очень много и вашего труда. Работа наша еще далеко не окончена и окончится лишь тогда, когда мы построим собственное здание университета. Принося Вам свою искреннюю благодарность, я прошу Вас и в дальнейшей нашей общей работе помочь мне закончить нашу задачу. Во время торжества 22 октября должен был состояться акт, предполагалось прочесть благодарность университетской комиссии от имени министра народного просвещения, но так как порядок празднества был нами изменен, то эту благодарность я прочту здесь».

Всім членам комісії по збудуванню Кам'янець-Подільського державного Університета, близько ознайомившись зо всею тою великою й корисною працею, що в такий час зробила високоповажна університетська комісія, я приношу свою сердечну подяку всім членам цієї комісії за всі понесені ними труди й щиро сподіваюсь, що й надалі комісія з таким же успіхом і такою ж самою енергією вестиме свою працю, аж поки вінцем цієї праці не буде свій власний величний будинок для нового Кам'янець-Подільського державного українського університету.

З глибокою пошаною за міністра народньої освіти товариш міністра Холодний» [18].

Затим ректор повідомив комісії, що на його ім'я та ім'я університету надійшло біля однієї тисячі телеграм від усіх університетів України та Галичини, вищих навчальних закладів, громадських інституцій та відомих політичних і громадських діячів. Не всі вітання вдалося розібрати та впорядкувати, але І.І. Огієнко запевнив присутніх, що ця робота активно просувається і невдовзі буде завершена. Як приклад сердечного ставлення до університету Іван Іванович зачитав вітальні привітання від Марії Грінченко, болгарського посла в Україні Шишмановича, архієпископа Володимирського Олексія, прем'єр-міністра Ф. Лизогуба, міністра юстиції С. Шелухіна, Новоросійського університету, Донського університету, Львівського університету, військового міністра Рогози, єврейського наукового інституту, Харківського гірничого інституту, Київського політехнічного інституту, університету Св. Володимира, директора агентства УТА, голови Київської міської комісії Д'якова, трупи

М. Садовського, групи М. Саксаганського, товариша міністра Д. Дорошенка, голови Кам'янець-Подільської міської думи Красовського, головноуповноваженого Молова, письменника Коваленка, міністра П. Стебницького, академіка В. Вернадського, німецького посольства в Києві, німецького посла Кілля, українського посольства у Відні та інші [18].

Окремо ректор Кам'янець-Подільського державного українського університету І.І. Огієнко з словами вдячності звернувся до усієї української громади. Надсилаючи своє звернення до місцевих та центральних газет, він писав: «Високоповажний Пане Редакторе!

Дозвольте на сторінках Вашого хвального часопису від мене і від всієї Професорської Ради принести нашу сердечну подяку всьому громадянству, що так щиро й прихильно вшанувало своєю присутністю величне свято відкриття Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету. Сердечно дякуємо також всіх шановних пан-отців, учителів й учнів, що привітали храм вищої науки в день його відкриття таким урочистим походом.

Зі всіх кінців України прислано до Університету велику силу сердечних і щирих телеграфних привітань; віддячити за них кожному зокрема немає жодної змоги, тому на сторінках цієї газети приносимо сердечне й щире спасибі всім, хто згадав нас в величний день всеукраїнського свята.

Ректор Університету, професор Іван Огієнко» [19].

Таким чином, оприлюднені нами нові документи відображають різні аспекти святкування урочистого відкриття Кам'янець-Подільського державного українського університету та вагомо підтверджують уже усталені в новітній вітчизняній історіографії висновки щодо вагомості та знаковості цієї події в житті Подільського краю та усієї України. Присутність на святі почесних гостей, їхні щирі вітання та вболівання за справу розвитку вищої освіти на західних теренах держави слугувало вагомою моральною підтримкою представникам професорсько-викладацької корпорації науково-освітньої інституції та студентства у справі розбудови національної системи освіти та підготовки кваліфікованих спеціалістів для державних потреб. Численні вітальні адреси та телеграми, адресовані академічній спільності від поважних установ та непересічних особистостей, засвідчували повагу і демонстрували вияв довіри українській ідеї, характерним виразником якої на ґрунті національних прагнень виступав Кам'янець-Подільський державний український університет.

Список використаних джерел:

1. Колпакова О.В. Кам'янець-Подільський український університет (1918-1921) / О.В. Колпакова // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. – К., 1994. – Вип. 3. – С. 20-24.
2. Кравчук Л. Свято двох університетів / Л. Кравчук // Тернопіль. – 1996. – №2. – С. 47-50.
3. Копилов А.О. Кам'янець-Подільський державний університет: від ідеї заснування до ліквідації (1917-1921 рр.) / А.О. Копилов, О.М. Завальнюк // Український історичний журнал. – 1999. – №4. – С. 44-45.
4. Завальнюк О.М. Святкування відкриття Кам'янець-Подільського державного українського університету – велика подія національно-освітнього життя України / О.М. Завальнюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський : Оіном, 2008. – Т. 12: Матеріали восьмого круглого столу «Культура, освіта і просвітницький рух на Поділлі. Присвячено 90-річчю Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». – С. 3-24.

5. Завальнюк О.М. Утворення і діяльність державних українських університетів (1917-1921 рр.) : монографія / О.М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2011. – 644 с.
6. Завальнюк О.М. І.І. Огієнко – організатор, ректор і оборонець Кам'янець-Подільського державного українського університету: хроніка діяльності (1918 р.) / О.М. Завальнюк // Освіта, наука і культура на Поділлі : зб. наук. праць. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2005. – Т. 5. – С. 109-145.
7. Свято відкриття Кам'янець-Подільського державного українського університету: Дослідження. Документи. Матеріали / укладач, автор переднього слова і досліджень О.М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2008. – 280 с.
8. Торжественное открытие Каменец-Подольского украинского державного Университета // Подольская мысль (орган прогрессивно-демократической мысли). – Каменец-Подольский, 1918. – 24 (11) октября.
9. Тюрменко І. Відкриття Кам'янець-Подільського державного українського університету в спогадах Микити Шаповала / Ірина Тюрменко // Духовна і науково-педагогічна діяльність І.І. Огієнка (1882-1972) в контексті українського національного відродження : наук. доп. II Всеукр. наук.-теорет. конф. – Кам'янець-Подільський ; К., 1997. – С. 93-97.
10. К открытию университета // Подольская мысль (орган прогрессивно-демократической мысли). – Каменец-Подольский, 1918. – 26 (13) октября.
11. Торжественное открытие Каменец-Подольского украинского державного Университета // Подольская мысль (орган прогрессивно-демократической мысли). – Каменец-Подольский, 1918. – 24 (11) октября.
12. Торжественное открытие Каменец-Подольского украинского державного Университета // Подольская мысль (орган прогрессивно-демократической мысли). – Каменец-Подольский, 1918. – 25 (12) октября.
13. ЦДІАК України, ф.711, оп.3, спр.4007, арк.2.
14. Адрес Каменецкой присяжной адвокатуры // Подольская мысль (орган прогрессивно-демократической мысли). – Каменец-Подольский. – 1918. – 26 (13) октября.
15. Письмо министра народного просвещения Н. Василенко на имя г. Ректора Каменецкого Университета И.И. Огиенка // Подольская мысль (орган прогрессивно-демократической мысли). – Каменец-Подольский, 1918. – 27 (14) октября.
16. К открытию укр. Университета // Подольская мысль (орган прогрессивно-демократической мысли). – Каменец-Подольский, 1918. – 24 (11) октября.
17. Лист до редакції // Подольская мысль (орган прогрессивно-демократической мысли). – Каменец-Подольский. – 1918. – 25 (12) октября.
18. Отчет о заседании университетской комиссии 25 октября 1918 года // Подольская мысль (орган прогрессивно-демократической мысли). – Каменец-Подольский, 1918. – 27 (14) октября.
19. Письмо в редакцию // Подольская мысль (орган прогрессивно-демократической мысли). – Каменец-Подольский, 1918. – 27 (14) октября.

The article analyzes the complex of documentary sources, first introduced into the scientific circulation and explains different aspects of the problem associated with the festive opening of Kamianets-Podilskyi State Ukrainian University. Of particular value in this context are the greetings of the Minister of people's education, M.P. Vasilenko to the professors and teachers corporation as well as the students of higher educational institution. Welcoming addresses from the staff of the Kyiv theological Academy and Podillia clergy are of specific cognitive interest. Special attention is focused on some elements of the festive program, which had not yet become the subject of special researches of domestic scientists.

Key words: Kamianets-Podilskyi State Ukrainian University, welcoming address, rector, celebration, famous Ukrainians, academic corporations.

Отримано: 21.02.2017 р.